

DOKUMENTUMKOLLÁZS

· *Mit akarnak a román szocialisták?*

„A proletáriátus történelmi hivatása a jövő társadalmának megvalósítása, a kollektív kisajátítás végrehajtása. A mai társadalom tehát előkészíti a jövő társadalmának az életfeltételeit és azt az osztályt is, amely megteremti a szocialista formákat. Eszerint a proletáriátusnak az a szerepe, hogy kialakítsa a jövő társadalmi formákat, mint ahogy a polgárságnak ki kellett alakítani a modern formákat, akkor a proletáriátusnak a felszabadulásért vívott harca egyúttal az emberiség jövőjéért való harc is (...) a nép, a proletáriátus, amikor a társadalmi, a proletárforradalom után hatalomra kerül, a proletáriátus osztálydiktatúráját használja fel arra, hogy megszervezze a szocialista társadalom életformáját (...) – C. Dobrogeanu Ghe-rea, 1886

· *Értékeiddel mérd magad*

„A szocializmusban rejlő magasztos lehetőség: valamennyi kiváltság eltörlése. A dolgozó tömegeknek, miután megdöntötték az elnyomó osztály hatalmát és megfosztották előjogaiktól, miután felszámolták a kizsákmányoló osztályokat, nincs szükségük kiváltságokra, mert senkit nem kell elnyomniuk. Nem lehetnek önmaguk elnyomói. A kommunista erkölcs a társadalom tagjainak az érdekeit és közös célját tartja szem előtt, ezért egyik követelménye: az emberek közötti viszonyokban a konkurenciát fel kell váltania a kölcsönös segélynyújtásnak.” – DP, 1973

· *Pályaválasztási tanácsadó: A jó választás két feltétele: helyes önértékelés és pályaismeret*

„Iskoláskorban tovább bővülnek az ismeretek, a szervezett oktató-nevelő munka újabb lehetőségeket biztosít a mesterségek, foglalkozások megismerésére, a KISZ által szervezett üzemlátogatások, nyári táborozások, kirándulások és sok más akciók a látókör szélesítését eredményezik.” – VE, 1979

· *A román nép és az együtt élő nemzetiségek egysége és testvériség – a mai Románia haladásának a hatóereje*

„A dolgozók nemzetiségre való tekintet nélküli egysége és testvérisége, mint a jelenkori Románia haladásának hajtóereje olyan objektív valóság, amelyet szüntelenül alakít a szocialista társadalmi tudat, amelyben összefonódik az objektív és

a szubjektív, vagyis a fejlődést és kibontakozást meghatározó anyagi és politikai feltételek. A párt politikájának, óriási szervező erejének köszönhetően a dolgozók ma büszkeséggel állíthatják, hogy Románia Szocialista Köztársaság közös alkotásuk, közös harcaik eredménye. Románok és magyarok és más nemzetiségűek szoros egységben és az RKP vezetése alatt egyaránt részt vettünk a szocialista forradalomban, amely nemzetiségi különbség nélkül a dolgozó nép kezébe adta a kormányzást, s a sokoldalúan fejlett szocialista civilizáció mai csúcspontjára emelt bennünket. Együtt valósítottunk meg mindent, és együtt védelmezzük meg összes forradalmi vívmányainkat.” – FJ, 1979

· *Ünnepi gyűlés a Pionírszervezet megalakulásának a 35. évfordulója alkalmából*

„A felszólalók a mai pionírok boldog gyermekkorának jobb érzékeltetésére vázolták a 35 év alatt megtett utat, részletesen taglalták a pionírszervezet időszerű tennivalóit, kifejezték meggyőződésüket, hogy a párt-, a KISZ-szervek és a szervezetek állandó irányításával a korigények szintjére emelik a pionírmunkát, a párt és a haza iránti ragaszkodás, a barátság és a testvériség szellemében, az alkotó munka megbecsülésére nevelik a felnövekvő nemzedékeket, akik méltó folytatói lesznek apáik, a kommunisták nagy művének a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom és a kommunizmus megteremtésében.” – Hargita, 1984, Június 20 szerda, XVII. Évfolyam, 145. (4527) szám, 1. oldal

· *Iskola – a korigények szintjén*

„Megyénk iskolahálózatának látványos fejlődése az oktatás iránt támasztott növekvő követelmények arra kell, hogy késztessek megyénk pedagógusait, hogy az önmaguk elé állított minőségi mérce állandó emelésével a korigények szintjére emeljék az egész oktató-nevelő tevékenységet. Csakis így tölthetik be a tanuló ifjúság elméleti és gyakorlati felkészítésében, forradalmi, hazafias nevelésben rájuk háruló magasztos hivatásukat, így gondoskodhatnak a szocializmus és kommunizmus építői újabb generációinak sokoldalú képzéséről.” – BA, Hargita, 1984, Június 20 szerda, XVII. Évfolyam, 145. (4527) szám, 3. oldal

· *A jövő letéteményesei*

„A Nemzetközi Ifjúsági Év alkalmat adott hazánk gyerme-

keinek, hogy újból kifejezzék a haza, a párt, Nicolae Ceaușescu elvtárs iránt szeretetüket, hálájukat a boldog, gondtalan gyermekkorért, a számukra megteremtett jó élet- és tanulási feltételekért, hogy hangot adjanak örömüknek, amiért szabad, független, gazdag országban élhetnek. A nemzetközi testvériség és a barátság szellemében nevelt gyermekeink tudják azt, hogy a békéért vívott harc már zsenge kortól minden állampolgár becsületbeli kötelessége. Azért lelkesen vesznek részt a békének, a leszerelésnek szentelt ifjúsági és gyermekrendezvényeken. A Nemzetközi Ifjúsági Év, amelyet az ENSZ Románia kezdeményezésére szervezett, s amelynek jelszava a „Részvétel, fejlődés, béke”, a pionírokat is mozgósította a KISZ rendezvényei keretében a hazánkban és külföldön kezdeményezett programok teljesítésére, melyek lehetővé teszik a fiatal nemzedék minél aktívabb részvételét mind a gazdasági, társadalmi és művelődési életben, mind a nemzetközi békés légkör és közreműködés megteremtésében, alkalmat adott pionírjainknak és a haza sólymainak fogadalmuk megerősítésére, hogy a kommunisták méltó utódjaivá váljanak, hogy minden erejüket és tehetségüket arra használják, hogy a fejlődés fáklyáját tovább vigyék, hogy hűen őrizve nemzetünk legmagasztosabb eszményeit, szocialista hazánkat a fejlődés és civilizáció egyre magasabb csúcsaira emeljék.” – SzO, a Pionírszervezet Országos Tanácsának az alelnöke, 1986

· *A Temesvári Román Demokratikus Front Nyilatkozata*

„A Temesvári Nemzeti Színház terén 1989 december 22-én 19 óra és 30 perckor felolvasták a helybeli Román Demokratikus Front nyilatkozatát. A nyilatkozatot a tanács nevében Radu Bălan olvasta fel.

· *Szeretett honfitársaink!*

Temesvárról, a Bánság történelmi fővárosából, a nagy román városból szólok önökhöz, ahol fellobbant a legmagasztosabb nemzeti eszmények és önfeláldozás ősi lángja, amely szertefoszlatta a gyermekek és ifjak, lakosai áldozatával az emberiség történetében eddig ismert egyik legszörnyebb zsarnokságot, amely közel negyed évszázadon át elsötétítette és gyilkosan terrorizálta jó, méltó és nemes lelkű népünket.

Ez a hihetetlen zsarnokság, amely hazugságra, a felebarátok megosztására, a nemzet legszentebb érdekei elárulására és sötétségre épült, az abszolutista szellem, amely bejárta a bestialitás és az örültség minden fokát, eljutott az aljas tömeggyilkosságig és ártatlan emberek kivégzéséig.

Amikor a szabadság, igazság és kenyér szavakat hallotta ez a szörnyűséges, paranojás kétféjű hidra, dühében tajtékozott, sárral fecskendezte be nagyszerű munka- és szellemi hagyományainkat, a felemelő nemzeti történetet, a hős és olyannyira megviselt népet.

· *Szeretett honfitársaink!*

A megpróbáltatásnak és az igazságnak ezekben az óráiban kötelességemnek érzem elmondani önöknek, hogy a vérfürdőt, amelyre a jelt a zsarnok utolsó vergődése által kiadott örült parancs adta meg, azzal a bolond reménnyel, hogy megmenti

játékvárát, amely szent múltunk legsötétebb korszakának keserű homokára épült, a rá oly jellemző arroganciával és daccal adta ki. A temesvári helyi szerveket a terror fenyegetésével arra kényszerítette, hogy ne tudjanak fellépni.

Amikor az ártatlanok, mindenekelőtt a gyerekek százainak vére a város földjét átitatta, az ugyanazon felelőtlen forrás megismételt parancsai ellenére, a jóhiszemű emberek, a tiszték és fegyveres erők soraiban tevékenykedő igaz hazafiak, megértve kik a nép igazi ellenségei, elrendezték a tűz beszüntetését. Ily módon a tüntetés, amellyel szolidarizált az egész lakosság, a municipium és a szomszédos települések összes vállalatának és intézményeinek munkaközösségei, a végső győzelemig békésen zajlott le és a legteljesebb rendben. Ezzel a viselkedéssel bebizonyították, hogy nem huligánok, fasiszták, ország- és nemzetárulók, amint azt sértően és aljasan jellemezte a hóhér, azt, hogy mindenki egyesített erejével meg tudták védeni a társadalom javait, a honpolgári szellemre jellemző etikai és erkölcsi értékeket.

· *Szeretett honfitársaink!*

Győztünk. Temesvár és az ország eme csodás román szegletének lakossága az igaz győzelem örömét éli most. Annak érdekében, hogy a gazdasági és társadalmi tevékenység rendes kerékvágásba zökkenjen, a munka- és alkotó erő és kapacitás szabadon megnyilatkozhaszák önvédelmi alakulatok jöttek létre és működnek, a Román Demokratikus front felhívására pedig valamennyien válaszoltak, dolgoznak a folyamatos tevékenységű munkahelyeken, az élelmiszerkereskedelmi egységekben, a közszolgáltatásban és az egészségügyi ellátásban.

A tömeg hurrázásban tört ki, teljes csatlakozását fejezte ki a nyilatkozat tartalmához, a zsarnokság, a Ceaușescu-klikk elit-éléséhez és megbélyegzéséhez.” – Romániai Magyar Szó, 2. szám, 1989. December 24

· *A Nemzetmentési Front Tanácsának Közleménye az Országhoz*

„Honpolgárok! Történelmi pillanatot élünk. A Ceaușescu klánt, amely katasztrófába sodorta az országot, eltávolították a hatalomról. Mindannyian tudjuk és elismerjük, hogy a győzelem, amelynek az egész ország örül, az összes nemzetiségű néptömeget az első sorban nagyszerű néptömeget és első sorban nagyszerű ifjúságunk áldozatos szellemének a gyümölcse, ifjúságunké, amely véráldozat árán származtatta vissza nekünk a nemzeti méltóság érzését. Különleges az érdeme azoknak, akik éveken át életük kockáztatásával is tiltakoztak a zsarnokság ellen.

Új fejezet kezdődik Románia politikai és gazdasági életében.

Ebben a sorsfordító pillanatban úgy határoztunk, hogy a Nemzetmentési Frontba szerveződünk, amely a román hadseregre támaszkodik, és tömöríti az ország összes egészséges erőit, nemzeti különbség nélkül, mindazokat a szervezeteket és csoportosulásokat, amelyek bátran felemelték szavukat a szabadság és a méltóság védelmében a totalitáris zsarnokság éveit alatt.

A Nemzetmentési Front célja uralomra juttatni a demokráci-

át, a román nép szabadságát és méltóságát.

Ettől a pillanattól kezdve feloszlik a Ceaușescu klán minden hatalmi struktúrája. A kormányt menesztik, az Államtanács és intézményei megszűntetik tevékenységüket. Az egész államhatalmat átveszi a Nemzetmentési Front Tanácsa. (...)

· *A Nemzetmentési Front programként javasolja a következőket:*

1. Az egypártrendszer feladása és pluralista kormányzási rendszer bevezetése.
2. Szabad választások megszervezése április folyamán.
3. A törvényhozó, a végrehajtó és az igazságszolgáltató hatalom szétválasztása az államban és az összes politikai vezető választása egy, vagy legfeljebb két mandátumra. Senki sem tarthat többé igényt örökös hatalomra. A Nemzetmentési Front Tanácsa javasolja, hogy az ország a jövőben az Románia nevet viselje. Az új Alkotmány szövegező bizottsága azonnal dolgozni kezd.
4. Az egész nemzetgazdaság átszervezése a rentabilitás és hatékonyság ismérvei alapján. A központosított gazdaságvezetés adminisztratív-bürokratikus módszereinek felszámolása, a szabad kezdeményezés és a hozzáértés érvényesítése az összes gazdasági szektorok vezetésében.
5. A mezőgazdaság átszervezése és a paraszti kistermelés támogatása. A falurombolás leállítása.
6. A román oktatás átszervezése a kortárs követelmények szerint. A oktatási struktúrák visszahelyezése demokratikus és humanista alapokra. Az ideológiai dogmák felszámolása, amelyek annyi kért okoztak a román népnek, és az emberiség igazi értékeinek a felkarolása. A hazugság és az imposztorság kiküszöbölése szakavatottsági és igazságossági ismérvek érvényesítése minden tevékenységi területen. A nemzeti kultúra fejlesztésének új alapokra helyezése. A sajtó, a rádió és a televízió átvétele egy zsnarokai család kezébe.
7. A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak a tiszteletbe tartása és a románokkal való teljes jogegyenlőségük biztosítása.
8. Az ország kereskedelmének megszervezése azokból a követelményekből kiindulva, hogy kiemelt jelleggel fedezzék Románia lakosságának mindennapos szükségleteit. E célból megszüntetjük a mezőgazdasági élelmiszertermékek exportját, csökkentjük a kőolaj termékek exportját, elsődlegességet biztosítva a lakosság fűtési és világítási igényei kielégítésének.
9. Az ország egész külpolitikájának a jószomszédság, a barátság és a béke előmozdítását kell szolgálnia szerette a világon, beilleszkedve az egységes Európa, a kontinens minden népének közös otthona megteremtési folyamatába. Tiszteletben tartjuk Románia nemzetközi kötelezettségeit és elsősorban a Varsói Szerződésre vonatkozóan.
10. Az emberi lény kibontakozása szükségleteinek és érdekeinek alárendel bel- és külpolitika kidolgozása, az

emberi jogok és szabadságjogok, közöttük a szabad közlekedés joga teljes tiszteletbe tartása.

(...) Ideiglenes jelleggel a tanács összetételébe tartoznak a következők: Doina Cornea, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Tőkés László, Dumitru Mazilu, Dan Deșliu, Ștefan Gușe tábornok, Victor Stănculescu tábornok, Aurel-Dragoș Munteanu, Corneliu Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Silviu Brucan, Petre Roman, Ion Caramitru, Sergiu Nicolaescu, Mihai Montanu, Mihai Ispas, Gelu Vican Voiculescu, Dan Marțan, Lupoiu Mihail kapitány, Voinea tábornok, Dumitrescu Emil I. osztályú kapitány, Neața Vasile, Ciontu Cristina, Baciu Marian, Bogdan Teodoru, Eugenia Iorga, Negrițiu Paul, Manole Gheorghe, Vladimir Ionescu, Adrian Sârbu, Cîrjan Constantin, Domokos Géza, Magdalena Ionescu, Marian Mierlă, Constantin Ivanovici, Ovidiu Vlad, Bucurescu Valeriu, Ion Iliescu.” (...) – 1989 december 22 Bukarest

· *A Szabad Románia Gyermekei Szervezet Országos Tanácsának felhívása*

„Ma, 1989 december. 24-én, Bukarestben megalakult a Szabad Románia Gyermekei Szervezetének az Országos Tanácsa, a volt Pionírszervezet és a Haza Sólymai szervezet kádereinek képviselőiből, valamennyi pionírszervezet és – szerv, a keretükbe tartozó káderek, tanítók, nevelők és tanárok, mindazon dolgozók nevében, akik a Ceaușescu klán gyűlöletes diktatúrája idején a lelkiismeretük ellenére rájuk erőszakolt tevékenységet fejtettek ki a szomorú emlékü rezsimnek köszönhetően, mely eltorzította humanista gondolkodás legdrágább elveit. (...)

A Szabad Románia Gyermekei Szervezet fő célkitűzése az ifjú nemzedékeknek a román nemzet autentikus humanista erkölcsi értékein alapuló formálása, az igazi hazafias szellem érvényesítése felkészíteni a demokratikus társadalomra annak jövő honpolgárait, a román és egyetemes kultúra, művészet, tudomány és technika értékeinek elsajátítására, a haza gyermekeinek a béke és a világ összes gyermekeivel való barátság szellemében történő nevelése. (...) Éljen Románia! A Szabad Románia Gyermekei Szervezet Országos Tanácsa” – Agerpres 1989 december 24

· *Közlemény*

„1989 december 25-én, hétfőn sor került Nicolae Ceaușescu perére a Rendkívüli Katonai Törvényszék előtt. A vádpontok a következők voltak:

1. Népiirtás – több mint 60 000 áldozat.
2. Az államhatalom aláásása fegyveres akciók szervezésével a nép én államhatalom ellen.
3. Társadalmi javak megsemmisítésének bűncselekménye, városokban épületek megsemmisítése, illetve megrongálása, robbantásokkal stb.
4. A nemzetbiztonság aláásása.
5. Az országból való elmenekülés kísérlete külföldi bankokban letétbe helyezett, több mint egy milliárd dollár-

ra rugó pénzalapok segítségével.

A román nép és Románia ellen elkövetett súlyos bűncselekményekért e Nicolae Ceaușescu és Elena Ceaușescu vádlottakat halálra és vagyonelkobzásra ítélték. A jogerős ítéletet végrehajtották”. – Agerpress, 1898 december 25

· *Közlemény*

„A Romániai Magyar Demokrata Szövetség bukaresti szervezete 1989. december 31.-én megalakult. Szervezetünk csatlakozik a Nemzetmentési Front Tanácsának programjához, s a benne foglalt alapvető célokhoz, valamint a RMDSZ Ideiglenes Intéző Bizottságának kiáltványához. Alakuló ülésünk elhatározta, hogy mozgósítja, és a szervezeti munkába bevonja a bukaresti magyarság minden rétegét, és együttesen a Nemzetmentési Front helyi tanácsaival igyekszünk minden erőnkkel munkálkodni a demokratikus kibontakozásból ránk háruló feladatok teljesítésén.” Bukarest, 1989 december 31.-én. RMSz, 1990, január 4, 9. szám

· *Az Írószövetség közleménye*

„Hosszú idő után, amely alatt lehetetlen volt gyakorolni a hatáskörét és statutáris kötelezettségeit, az Írószövetség Vezető Tanácsa december 28.-i ülésén a következő határozatokat hozta: Megválasztották a Szövetség Ideiglenes Vezető Bizottságát, melyet a következők alkotnak: Mircea Dinescu, elnök, Ana Blandiana, Dan Deșliu, Ștefan Augustin Doinaș, Domokos Géza, Octavian Paler, Eugen Simion, Stelian Tănase. Az Írószövetség külkapcsolatokban illetékes szövegírójének Dan Hăulică-t jelölték. A Vezető Tanács úgy határozott, hogy a lehető legrövidebb időn belül összehívják a romániai írók országos kongresszusát, és meghozta az előkészítéshez szükséges intézkedéseket. Elhatározták, hogy az Írószövetség tagjaiként igazolják azokat a fiatal írókat, akiket eddig megakadályoztak abban, hogy az Írószövetség tagjai legyenek. Az igazolásnál tiszteletbe tartják az alapszabályzatban előírt demokratikus eljárást” Rompres, 1990, január, 3

· *A Temesvári Nyilatkozat*

Temesvár lakossága volt a román Forradalom kezdeményezője. 1989 december 16-a és 20-a között a lakosság egymagában egy elszánt harcot vívott a világ egyik legerősebb és leggyűlöletesebb elnyomó rendszerével szemben. Egy szörnyű összecsapást, amelynek igazi méreteit mi, temesváriak ismerjük. Egyik oldalon a fegyvertelen lakosság, a másik oldalon a Securitate, a Miliția, a Hadsereg és a céltudatos párt aktivisták serege. Viszont a represszió minden módszere és eszköze tehetetlennek bizonyult a temesváriak szabadságvágyával és nyerni akarásával szemben. A tömeges letartóztatások, molesztálások, sőt a tömeggyilkosságok sem állhattak útjukba. Minden ellőtt golyó további száz harcost hozott maga után a Forradalom barikádjára, és nyertünk. 1989 december 20-án, Temesvár véglegesen a lakosság hatalma alá került, és egy szabad város lett abban a nagy börtönben, amellyé Románia azokban a napokban vált. Attól a naptól kezdve a város teljes aktivitását az Opera Térről a Román Demokrata Fórum irányította, a Temesvári

Forradalom elveit képviselve. A hadsereg a tüntetők mellé állt, elhatározva, hogy együtt védik a kivívott győzelmet. December 21.-én, az Opera téren, több mint százezer hang kiáltotta: „Készek vagyunk meghalni!”. Főként 1990, január 28.-a után több olyan eseménysorozat következett be Romániában, amelyek a Temesvári Forradalom eszményeivel ellentétesek. E forradalmi eszményeket a tömegkommunikációs eszközök nem ismertették a román közvéleménnyel, csupán részlegesen és zavarosan. Ilyen körülmények között, mi, az 1989 december 16-a és 22.-e között lezajlott események közvetett résztvevői, szükségszerűnek látjuk megmagyarázni a nemzetnek, hogy miért robbantották ki a temesváriak a Forradalmat, miért harcoltak és áldozták sokan életüket és, miért vagyunk továbbra is elszánva, hogy bármilyen áron harcoljunk, bárki ellen, a teljes győzelem eléréséig.

1. A Temesvári Forradalom az első pillanattól kezdve nem csak Ceaușescu-ellenes, hanem kategorikusan kommunista ellenes is volt. A Forradalom minden napján elhangzott, százszor: „Le a kommunizmussal!”. Kelet-Európaiak százmillióinak törekvésével konszenzusban, mi is követeltük e totalitárius és csődöt vallott társadalmi rendszer azonnali eltörlését. Forradalmunk eszménye a demokráciához és az európai civilizáció értékeihez való visszatérés volt és továbbra is ez marad.
2. A Temesvári Forradalomban minden társadalmi kategória részt vett. Temesvár utcáin egymás mellett estek el, golyók által learatva munkások, értelmiségiek, hivatalnokok, egyetemisták, diákok, gyerekek, sőt, falvakban lakók is, akik a Forradalmat jöttek támogatni. Határozottan tiltakozunk az uralkodás tipikusan kommunista technikája ellen, amely a különböző társadalmi kategóriák egymás ellen való uszítását jelenti. Az osztályharc ideológiájának alapján kerültek hatalomra a „bolsevikok” 1917-ben, ugyanezen elv alapján, a román kommunista nomenklatura 1944 után egymás ellen uszította a különböző társadalmi rétegeket és megbontotta a társadalom egységét, hogy ezáltal könnyebben alávethesse a terrornak. Erre a veszélyre hívjuk fel a figyelmet, hogy ne ismétlődhessen meg e szomorú történelem, és meghívjuk a munkásokat, értelmiségieket, egyetemistákat, parasztokat és minden társadalmi kategóriát egy civilizált és konstruktív párbeszédre, hogy mielőbb visszaállíthassuk a Forradalom ideje alatt létrejött egységet. Abból a realitásból kell kiindulni, hogy minden társadalmi kategóriának a kommunista rendszer idején elnyomásban volt része, és ma egyik sem akarja a többiek kárát.
3. A Temesvári Forradalomban részt vett minden korosztály. Akkor is, hogyha az ifjúság volt túlsúlyban, el kell ismernünk, hogy a minden korosztály ugyanolyan elszántsággal harcolt a Forradalom céljaiért. Az elesettek névsora, habár nem teljes, mégis bizonyítékként szolgál erre.
4. A Temesvári Forradalom győzelméért feláldozták magukat románok mellett a magyarok, németek, szerbek, és más etnikai csoportok tagjai is, akik évszázadok óta együtt élnek békés városunkban, jó viszonyban. Temes-

- vár egy romániai és európai város, ahol a különböző nemzetiségek elutasították és elutasítják a nacionalizmust. Felkérjük Románia minden sovénjét, függetlenül attól, hogy románok, magyarok vagy németek, hogy jöjjenek Temesvárra, egy átnevelési tanfolyamra a tolerancia és a kölcsönös tisztelet szellemében, mert a jövődéli Európa Házában ezek az egyetlen elvek, melyek uralkodni fognak.
5. Már december 16.-án, a Forradalom első perceiben, az egyik leggyakrabban hangoztatott szlogen volt a „Szabad választásokat akarunk!”. A pluralizmus szellemisége a legfontosabbak közé tartozott és az is maradt a temesváriak számára. Meggyőződésünk, hogy erős politikai pártok nélkül, nem létezik igazi, európai típusú demokrácia. Kivéve a jobb- vagy baloldali szélsőségeket, minden pártnak joga van a létezésre Temesváron. Városunkban egyetlen párt székházát sem támadtak meg vagy tettek tönkre, egyetlen párt tagjait sem fenyegették, sértették vagy rágalmazták meg. A politikai pártok tagjai polgártársaink, munkatársaink, kollégáink, barátaink, akik saját politikai véleménnyel rendelkeznek. Az európai demokrácia a politikai vélemény szabad kifejezését jelenti, civilizált dialógust az eltérő vélemények képviselői között és lojális versenyt a politikai szolidaritás, valamint az államhatalom elnyeréséért. Befogadtuk volna a román demokrácia rendszerébe a Román Kommunista Pártot is, ha az teljesen és véglegesen nem kompromittálta volna magát nomenklatúrájával, vörös fasizmussá degenerálódva. Azokban a kelet-európai országokban, ahol a kommunista pártok megőrizték minimális tisztességüket, annak ellenére, hogy a társadalom megkérdőjelezi létjogosultságukat, tulajdonképpen eltűrik őket. A mi esetünkben a kommunista párt tömeggyilkosságot követett el és ez által önmagát zárta ki a társadalomból. Nem fogjuk tolerálni, sem elvek, sem tettek szintjén, függetlenül attól, hogy milyen név alatt próbál újraéledni.
  6. Négy évtizednyi kizárólagos kommunista oktatás és propaganda után, minden román tudatában a kommunista ideológia által kialakított előítéletek élnek, amelyek létéről az egyének nem tehetnek. Viszont azok, akik manipulálás útján kívánják a kommunizmus újrászületését és a hatalomra való visszajuttatását segíteni, azok forradalomellenes tevékenységet folytatnak. 45 éves szlogenek is szerepeltek azon a listán, amit fénymásolón sokszorosítottak, és január 28.-án a bukaresti Banu Manta téren a tüntetőknek osztogattak. Egy ilyen szlogen például a történelmi pártokat a hazaárulókként tünteti fel, ami tulajdonképpen rágalom. Ráadásul, a 45 évvel ezelőtt aktíváló kommunisták, akik közül egyeseknek ma is fontos szerepet töltenek be az állam vezetésében, okolhatók Románia elárulásáért és a Szovjetunióval való alárendeléséért. Ők azok, akik hirdették: „Sztálin és az orosz nép, meghozta a szabadságot!”, és nem a történelmi pártok tagjai. A történelmi pártok olyan merészséggel elleneztek Románia Moszkva csatlósává való alakítását, hogy egyesek az életükkel fizettek. Szükséges az 1944-1950 közötti időszak rövid, de helyes történelmének mielőbbi megszerkesztése, és tömeges terjesztése.
  7. Temesvár a forradalmat a kommunista rendszer és ennek teljes nomenklatúrája ellen indította, és semmiképpen sem azért, hogy a PCR-n (Román Kommunista Párton) belüli Ceaușescu ellenes csoport utólagos politikai felemelkedését szolgálja. A volt kommunista párt tagjainak az ország élén való jelenléte hiábavalóvá teszi a temesvári hősök halálát. Talán tíz évvel korábban elfogadtuk volna őket, ha a XII.-ik Párt Kongresszuson Constantin Pârvulescuhoz csatlakoztak volna, és megdöntik a diktatórikus klánt. De nem tették meg, bár volt rá alkalmuk és magas funkcióik. Ennek ellenére egyesek közülük eleget tettek a diktátor elvárásainak és lehurrogták a disszidentet. Gyávaságuk számunkra további tíz év diktatúrába került, abba, ami a teljes időszakból a legnehezebb volt, hozzátevé egy fájdalmas tömeggyilkosságot.
  8. Az előző pont következményeképpen, javasoljuk, hogy a választási törvény tiltsa meg a volt kommunista aktivisták és a volt securitate tisztjeinek az első, egymást követő három kormányzási időszak alatt a jelöltesre való jogot, bármely listát illetően. Az ország politikai életében való jelenlétük a román társadalom feszültségeinek és gyanakvásainak fő forrása. A helyzet stabilizálódása és a nemzeti megbékélés érdekében a hatalomtól való távolmaradásuk szükségszerű. Ugyanakkor kérjük, hogy a választási törvény egyik paragrafusáig tiltsa a volt kommunista aktivisták jelöltesését az államelnöki funkcióba. Románia elnöke a kommunizmustól való elválásunk egyik szimbóluma kell legyen. A volt párttagság nem bűn. Mindannyian tudjuk, mekkora mértékben függött az egyének élete a vörös tagkönyvtől, a szakmai előmeneteltől egy lakás megszerzéséig, és hogy az erről való lemondás milyen súlyos következményekkel járt. Az aktivisták viszont azok voltak, akik szakmájukat elhagyva a kommunista pártot szolgálták, hogy ez által előnyökben részesüljenek. Az, aki annak idején ezt választotta, nem tud olyan erkölcsi garanciát felmutatni, amellyel egy államelnöknek rendelkeznie kell. Javasoljuk az elnök hatalmának csökkentését más civilizált országokhoz hasonlóan. Az elnöki tisztség betöltésére olyan kitűnő a kulturális vagy tudományos élet személyiségei jelölteshetnek magukat, előzetes politikai tapasztalat nélkül. Javasoljuk ugyanakkor, hogy az első ciklus csak két éves legyen, ez idő alatt megerősödhetnek a demokratikus intézmények és letisztulhat a politikai pártok helyzete. Csupán ennek ismeretében tudnánk a helyzet ismeretében választani.
  9. Temesvár nem a magasabb fizetésért vagy egyéb anyagi előnyökért vitte véghez a forradalmat. Ehhez elég lett volna sztrájkolni. Mindannyian elégedetlenek vagyunk a bérezési rendszerrel, Temesváron is vannak nehéz körülmények között dolgozók, akiknek bére alacsony (Pl.: akik öntödébe, vagy a vegyiparban dolgoznak), ennek ellenére egyetlen munkaközösség sem sztrájkolt fizetésemelésért, és nem küldtek képviselőket a kormányhoz, hogy kivételes anyagi javakat kér-

jenek. A temesváriak többsége tudja azt, amit a közgazdászok megértetni szeretnének most az országgal: a fizetések mostani emelése automatikusan inflációt vonna maga után, ahogyan egyes kelet-európai országban történt. Ha pedig az infláció beindul, többévi kemény erőfeszítésekre lenne szükség ahhoz, hogy megállítsák. Csak a termelékenység, az áruk piacon való mennyiségének növelése tenné lehetővé az általános bérnövekedést. Emellett, Románia jelenlegi szegényes költségvetésének elsődleges cél legyen a minimális életszínvonal biztosítása. Például jelentős beruházások szükségesek az egészségügyben és a köztisztaságban.

10. Azért, amiért azt akarjuk, hogy Románia ismét európaivá legyen, nem akarjuk lemásolni a nyugati kapitalista rendszereket, amelyeknek megvannak a sajátos hiányosságai és igazságtalanságai. De támogatjuk az egyéni kezdeményezéseket. A totalitárius rendszer gazdasági alapja a mindenható állami tulajdon volt. Nem lesz soha politikai pluralitás gazdasági pluralitás nélkül. Vannak, akik kommunista szellemben az egyéni kezdeményezést a kizsákmányolással és a gazdag emberek veszélyének megjelenésével azonosítják. Spekulálnak a lusta ember irigységével és a kommunista vállalatok volt kedvezményezettjeinek a munkaundorával. Annak igazolására, hogy a temesváriak nem félnek a privatizálástól, több vállalat bejelentette KFT-re való átalakulását. Azért, hogy ezek a tulajdonjegyek tiszta pénzzel legyenek megvásárolva, minden városban létre kell hozni ellenőrző hivatalokat, amelyek felleltározák a volt hatalom kedvezményezettjeinek a vagyonát. A vállalatok a tulajdonjegyeket először a munkásainak kell felajánlják megvételre. Építőjellegűnek tartjuk azt az ötletet, hogy úgy történjen a privatizálás, hogy a vállalatok a tulajdonjegyeket egyformán osszák el a munkások között, az államnak csak annyi százalék maradjon, amivel biztosítja a tevékenység ellenőrzését. Így minden munkásnak egyenlő esélye lenne a felemelkedésre. A lusták elveszítik az esélyeiket, nem siránkoznak, hogy különbséget tettek.

11. Temesvár komolyan veszi a gazdasági és közigazgatási decentralizálást. Javasoltunk Temes megyének egy új piacgazdasági modellt, amely a helyi adottságokból és a szakembereinek hozzáértéséből indulna ki. Annak érdekében, hogy Temesvárra tudjuk vonzani minél hamarabb az idegen tőkét, új technológia és különleges nyersanyagok formájában és, hogy létrejöjjenek a közös vállalkozások, kérjük a Külkereskedelmi Bank egy fiókjának a létrehozását. A román fél valutanyereségének egy része a munkások bérének egy bizonyos százalékát alkotná, amelyeket a szakszervezetek vezetőivel tárgyalnánk meg. A bér egy részének valutába történő kifizetése jó ösztönzőnek bizonyulna a munkások részére. Ráadásul az útlevelek nemcsak olyan könyvecskék lennének, amit a fiókban tartanak. Egy másik pozitív eredménye az lenne, hogy csökkenne a valuta árfolyama a szabad tőzsdén, ami maga után vonná az életszínvonal emelkedését.

12. A diktatúra megszűnése után haza hívták a száműze-

tésben levő románok, hogy segítsenek Románia újjáépítésében. De sajnos sötét erőktől felbujtatva kerültek olyan emberek, akik gyalázták a visszatérőket, árulónak nevezve őket, és azt kérdezve tőlük, hogy milyen kenyeret ettek az utóbbi tíz évben. Ez egy helytelen magatartás. Abban az elkeseredettségben, amely az elmúlt negyven évben létezett, mindenkinek eszébe jutott, hogy elhagyja az országot és kiszabaduljon ebből a mocsokból. Sok román, aki jelenleg külföldön van, politikai menekült, sokan közülük éveket töltöttek börtönben. Szégyen volna, ha mi is úgy gyaláznánk őket, mint a hajdani kommunista aktivisták. A román száműzöttek kiváló tanárok, akik a világ nagy egyetemlein tanítanak, sok ezer, nyugati cégeknél megbecsült szakember, több ezer, legfejlettebb technológiával dolgozó szakképzet munkás. Legyünk büszkéek rájuk és tegyük jóvá a rosszat, használjuk a román diaszpórát, mintegy újító erőt Románia számára. Temesvár szeretettel várja az összes száműzött románt. Ők a mi hazánkiai és ma nagyobb szükség van az ők hozzáértésükre, mint bármikor, szükségünk van az európai gondolkodásukra, sőt az anyagi támogatásukra. Ugyanakkor a román kultúra akkor lesz egész, ha beleolvad a száműzöttek kultúrája is.

13. Nem értünk egyet azzal, hogy december 22-ke legyen Románia nemzet ünnepe. Ezzel halhatatlanná tennénk a diktátor személyét, minden alkalommal az ő leverésének egy bizonyos számú évét ünnepelnénk. A legtöbb országban, amely a nemzeti ünnepét egy forradalomhoz kötötte, választott nap a forradalom kitörésének napja, ezzel a román nép bátorsága volna dicsőítve, hogy szembe mert szállni az elnyomóval. Egyetlen példa: Franciaország nemzeti ünnepe július 14.-e, az a nap, amikor 1789-ben a nagy Francia Forradalom a Bastille lerombolásával. Ennek következtében kérjük, hogy december 16-ika legyen Románia nemzeti ünnepe. Így a gyerekeink, unokáink, dédunokáink a román nép bátorságát, hogy szembeszállt az elnyomással, ünnepelné, nem pedig egy semmire való elnyomót. A Románia Liberă napilap kivételével, a sajtó, a rádió és a bukaresti TV csak a december 21–22-ei napokat említi, mint forradalmi napokat. Kegyelettel hajtunk fejet a bukaresti, lugosi, szebeni, brassói, marosvásárhelyi, kolozsvári, aradi, resicai és más városok hősei előtt, akik életüket áldozták a szabadságért. Viszont fáj és felháborít az a tény, hogy a központi politika lekicsinyíti a mi Forradalmunkat, azzal is, hogy kevesebb halottról számolnak be. Mi ott voltunk Temesvár utcáin és tudjuk, hogy sokkal több a halottaink száma, mint amennyit hivatalosan bejelentettek. Biztosítjuk viszont azokat, akik ma eltitkolják az igazat, hogy addig nem adjuk fel a harcot, amíg nem állítjuk őket a törvény elé, mint bűntársakat tömeggyilkosságban. Azért láttuk szükségesnek megfogalmazni ezt a kiáltványt, hogy a román nemzet tudtára adjuk a temesvári forradalom igazi eseményeit. Ezt a forradalmat egyedül a nép vívta meg aktivisták és Securitate nélkül. Ez igazi forradalom volt, nem pedig hatalomátvitel. Nem csak Ceaușescu elle-

nes, hanem kimondottan kommunista ellenes volt. A temesváriak nem azért haltak meg, hogy a második és harmadik vonalbeli kommunista aktivisták kerüljenek hatalomra, és az egyik tömeggyilkost nevezzék ki belügyminiszternek. A temesváriak nem a nemzet megosztásáért, az egyéni kultuszért, a cenzúráért, a félrevezetésért, az írott és telefonos fenyegetésekért és más kommunista módszeres elnyomásért haltak meg. Ezzel egy időben tőlünk azt kérik, hogy maradjunk passzívak a stabilitás érdekében. Ez a Kiáltvány azoknak szól, akik ajándékba kapták a forradalmat és csodálkoznak,

miért vagyunk elégedetlenek, amikor a diktatúrának vége, visszavonták néhány rossz törvényt, és már a boltokban is lehet kapni valamiket. Most már tudják, miért vagyunk elégedetlenek: nem ez volt a temesvári forradalom célja, eszméje. Mi, ezen kiáltvány szerzői, akik részt vettünk az 1989. december 16-22-ei történetekben, nem tekintjük lezártnak a Forradalmat. Folytatni fogjuk békésen, de határozottan. Miután megküzdöttünk és győztünk minden segítség nélkül a világ egyik legerősebb elnyomórendszerére ellen, senki és senki nem tud megfélemlíteni.

Temesvár 1990. március 11.

Fordította Balla Réka és Dániel Botond